

Operatie Vloed: voortzetten of afbouwen

Het in 1970 gestarte EG-zuivelhulpprogramma aan India, Operatie Vloed, is het meest grootscheepse en ambitieuze ontwikkelingsproject dat de EEG ooit heeft uitgevonden. Tot voor kort werd dit project in Europa als zeer succesvol beschouwd en werd het als model voor andere ontwikkelingslanden aangeprezen. In de zomer van 1986 werd in opdracht van de Europese Commissie een onafhankelijke onderzoeksmissie ingesteld. Een aantal resultaten van het nog steeds niet openbaar gemaakte rapport van deze missie lekte dit voorjaar uit. De hoofdkonklusie van de missie loog er niet om: de zuivelhulp en de commerciële eksport van zuivel naar India moeten worden stopgezet, want ze schaden de verdere opbouw van de Indiase zuivelkoöperaties!

Ambitieuze doelstellingen

In het kader van het in 1970 ingestelde voedselhulpprogramma onder de naam Operatie Vloed ontving India 366.000 ton magere melkpoeder en 86.700 ton boterolie uit de EEG. Met Operatie Vloed zou India in 1985 zelfvoorzienend moeten zijn. De levensomstandigheden van tien miljoen gezinnen van melkproducenten zou moeten verbeteren. Doordat er meer melk per hoofd van de Indiase bevolking beschikbaar zou komen kon Vloed een bijdrage leveren aan een evenwichtiger voedselpatroon. In eerste instantie was de zuivelhulp gericht op de arme bevolking van India's vier grootste steden en aanvulling van het zuiveltekort in de droge periode. In een tweede fase werd Vloed een nationaal ontwikkelingsprogramma voor heel India.

Uit de opbrengst van de tot melk verwerkte zuivelhulp werd een infrastructuur voor de voorziening van de steden opgezet. Er werden zuivel-fabrieken en koelcentra gebouwd, de opslagcapaciteit werd uitgebreid en men schafte tankwagens aan voor het transport van de melk. Een kruisingsprogramma van inheemse koeien met westerse rassen moest zorgen voor een stijging van de melkproduktie in India zelf. Doordat het project vertraging opliep werd het ook na 1985 voortgezet.

Goede technische resultaten...

Mede dankzij Operatie Vloed steeg de totale melkproduktie in India van 22,5 miljoen ton in 1971-72 tot ongeveer 38,7 miljoen ton in 1984-85. Daarmee is de beschikbare hoeveelheid melk per hoofd van de bevolking flink gestegen. De commerciële invoer van melkpoeder kon worden beëindigd en de eksterne bijdrage in de totale melkproduktie is afgenomen. Daarnaast verschaftte het zuivelhulpprogramma werk aan een groot aantal mensen. In maart 1985 waren er ruim 4 miljoen gezinnen betrokken bij het inzamelingsstelsel van de melk.

Maar de honger blijft

Was Operatie Vloed vooral gericht op de kleine boeren en landloze arbeidersfamilies, in de praktijk zijn het vooral de grotere boeren die hebben geprofiteerd. De koöperaties die in de plannen een centrale rol moeten vervullen, worden meestal beheerst door de rijken. Bovendien zijn

gemeenschappen die vroeger zelfvoorzienend waren nu bijna al hun melk via de koöperaties. Illustratief voor de gevolgen daarvan is de situatie in de deelstaat Gujarat, het meest succesvolle zuiveldistrikt waar een kwart van de Operatie Vloed-fondsen terecht komt. Zes van de tien kinderen lijden er aan ondervoeding en de kindersterfte behoort er tot de hoogste van India.

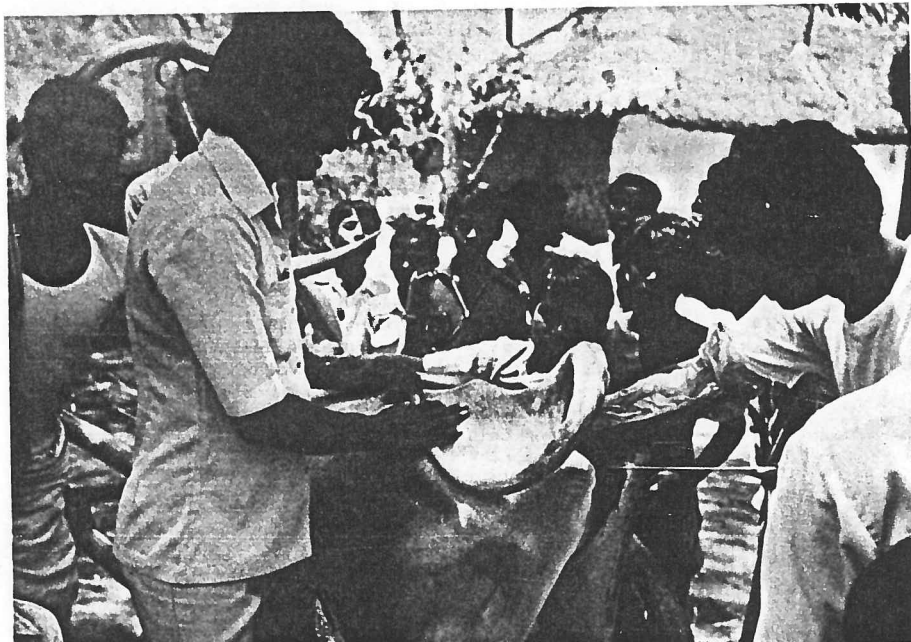
De positie van vrouwen

In de Indiase zuivelsektor wordt het meeste werk door vrouwen verricht. Omdat de man bijna altijd de wettige eigenaar van land en vee is, bestaat echter niet meer dan 10 % van de leden van de koöperaties uit vrouwen. Daarnaast heeft het zuivelwerk als gevolg van de succesvolle commerciële aanpak een hogere sociale status gekregen en is het voor de mannen aantrekkelijker geworden de relatief grote bedragen die wekelijks of maandelijks door de koöperaties worden uitbetaald te innen. De mannen besteden dat geld vaker voor zichzelf, waardoor er in de huishoudens minder te besteden overblijft. De Nationale Zuivelontwikkelingsraad, die Operatie Vloed uitvoert, heeft geen strategie ontwikkeld om de positie van vrouwen in de zuivelsektor veilig te stellen.

Goed voor Philips

Tot voor kort wilde de Europese Commissie de zuivelhulp aan India wel voortzetten. Cheysson, EG-kommissaris voor Ontwikkelingssamenwerking, noemde Operatie Vloed 'een ideale manier van ontwikkelingssamenwerking' en vond het een nette manier om van de EG-zuiveloverschotten af te komen. Joris Schouten en Maarten de Heer van het Landbouwschap lieten zich in het spoor van Claus en Beatrix rondleiden

de kleine melkproducenten vaak niet gebaat bij de kapitaalsintensieve aanpak die het zuivelhulpprogramma kenmerkt. Ook het kruiskoeprogramma is vooral op de grotere bedrijven toegesneden. Voor een kleine boer(in) is een kruiskoe niet alleen een dure, maar ook een riskante onderneming. Deze koeien zijn namelijk veel vatbaarder voor tropiese ziekten dan inheemse runderen. Daar komt nog bij, dat de kruiskoeien minder geschikt zijn voor het leveren van de op het platteland zo belangrijke trekkracht, terwijl ze meer veevoer nodig hebben. Ook het ontbreken van een consequent prijsbeleid voor de inheemse melk zorgt voor nogal wat problemen. De zuivelhulp houdt de melkprijs voor boer(inn)en in het noorden en oosten van het land laag. Daardoor blijft het aanbod laag en de hulp nodig. In de deelstaat Maharashtra, waar de regering wel voor een lonende melkprijs heeft gezorgd, is sprake van overproduktie. Er worden zelfs regelmatig enorme hoeveelheden melk in zee geloosd. De doelstelling van het bieden van een betere voeding aan de stedelijke armen heeft men laten vallen. Die groep is namelijk te arm om melk te kunnen kopen. Het grootste deel van de melk komt nu bij de middenklasse en elite terecht. Bovendien verkopen de plattelands-

in Gujarat. In deze deelstaat is de zuivelproductie al veel verder ontwikkeld dan in de rest van India. Hier konden ze met eigen ogen zien hoe goed Operatie Vloed werkt. En de vorige minister van Ontwikkelingssamenwerking, Eegje Schoo zag wel brood in het beschikbaar stellen van geld voor de aankoop van Nederlands stierenzaad en diepvriesapparatuur van Philips.

Voortzetten of afbouwen?

Ondertussen is er in toenemende mate kritiek op Vloed ontstaan, zowel in Europa als in India. Deze kritiek heeft er voor gezorgd, dat in maart 1986 de beslissing over nieuwe zuivelhulp aan India werd uitgesteld. In opdracht van de Europese Commissie toog in de zomer van 1986 een onafhankelijke onderzoekskommissie naar India om Operatie Vloed grondig te evalueren. Het rapport van deze commissie is al lang klaar, maar wacht nog steeds op publikatie. Er is echter toch informatie uitgelekt. Daaruit blijkt dat het rapport een aantal zeer kritische kanttekeningen bevat. Zo vinden de onderzoekers dat er te weinig aandacht is besteed aan de organisatie. Ook is gebleken dat de positie van de vrouwen die in de zuivelsektor werken als gevolg van Operatie Vloed is verslechterd. De belangrijkste konklusie luidt, dat er een moratorium voor alle zuivelimporten in India ingesteld zou moeten worden. De levering van melkpoeder en boterolie zou slechts moeten plaatsvinden als er daadwerkelijk tekorten zijn.

De Groene Fractie in het Europees Parlement heeft inmiddels een resolutie ingediend. Daarin wordt gevraagd om beëindiging dan wel drastiese wijziging van de hulp en een volledige openbaarmaking van het onderzoeksrapport. In een vervolgresolutie hebben de Europese Ontwikkelingsorganisaties in april 1987 gepleit voor de besteding van een belangrijk deel van de huidige en eventueel nieuwe fondsen aan het versterken van de positie van vrouwen en landloze armen in de kooperatieve zuivelsektor.

Tijdens het officiële bezoek aan India heeft premier Gandhi de heren Lubbers en van den Broek gevraagd om Nederlandse steun in het EG-kader voor voortzetting van de zuivelhulp met 5 jaar. Minister Bukman heeft zich dit voorjaar positief uitgelaten over een dergelijke voortzetting, al vindt hij dat de voorwaarden nog ter discussie moeten staan. Ook de andere EG-lidstaten zijn bilateraal door de Indiase regering benaderd om hun steun te geven aan het verzoek om meerjarige zuivelhulp.

Al met al lijkt het erop, dat de afzonderlijke EG-lidstaten een belangrijke rol zullen gaan spelen bij de beslissing of en onder welke voorwaarden India nieuwe hulp voor Operatie Vloed moet krijgen. Voorwaar geen gemakkelijke beslissing, want het gaat niet alleen om de relatie met een economies steeds aantrekkelijker wordend India, maar ook om een geloofwaardig ontwikkelingsbeleid.

Met dank aan de

Landelijke India Werkgroep

NAJK

tegen zuiveldumping

Het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt (NAJK) is tegen het afzetten van zuiveloverschotten met subsidies uit de EG-kas. Boeren en boerinnen in de EG moeten vroeg of laat voor de kosten opdraaien terwijl melkveehoud(st)ers in de ontwikkelingslanden hun eigen melkveehouderij niet kunnen ontwikkelen. Het NAJK ziet de oplossing in produktiebeheersing met een redelijke prijs voor de boer(inn)en.

Dumping

Volgens het NAJK zorgt de dumping van zuivelprodukten uit de EG voor een sterke verlaging van het prijspeil op de wereldmarkt. Dit zet de zuivelprijzen in de derde wereldlanden onder druk. De konsumenten in die landen kopen liever de goedkope, aantrekkelijk gepresenteerde, "Westerse" produkten dan de zuivel uit eigen land. Melkveeouders en melkveehoudsters kunnen hun produkten niet meer kwijt en zien daarmee hun inkomens steeds verder afnemen. Daardoor loopt de lokale zuivelproduktie terug en wordt dat land steeds afhankelijker van de importen van zuivelprodukten.

De EG bederft zo ook haar eigen afzetmarkt. Door dumping ontstaat een steeds groter verschil tussen de EG-prijs en de wereldmarktprijs. Steeds hogere subsidies zijn nodig om zuivel op de wereldmarkt kwijt te kunnen. Dat kost de EG steeds meer geld. De EG probeert voortdurend deze kosten op boeren te verhalen, o.a. door prijsverlaging en een medeverantwoordelijkheidsheffing.

Produktiebeheersing

In de ogen van het NAJK moeten de EG en andere Westerse landen ermee stoppen hun overschotten te dumpen op de wereldmarkt. Er moeten afspraken gemaakt worden op internationaal niveau, bijvoorbeeld in het kader van de komende GATT-onderhandelingen. De zuivelexporterende landen zullen moeten aangeven op welke manier ze hun zuivelexporten gaan beperken. Als tegelijkertijd andere exporteurs het marktaandeel overnemen, heeft het volgens het NAJK geen zin dat de EG haar export eenzijdig beperkt.

Het NAJK denkt dat een beheersing van de melkproduktie in de EG noodzakelijk is. Je moet als EG produceren voor de vraag in de EG en de commerciële export buiten de EG. Commerciële vindt het NAJK het deel van de zuivelexport dat een redelijke prijs opbrengt zonder extra subsidiering, zoals de export naar de olielanden. Op die manier rijden we de arme derde wereldlanden niet langer met onze goedkope zuivel in de wielen. Ook voor boeren in de EG is produktiebeheersing van belang. Alleen als de overproduktie teruggedrongen wordt is het mogelijk de boeren in de EG een redelijke prijs te betalen en zullen ze zich ook niet langer gedwongen voelen hun produktie uit te breiden.

Voedselhulp

Naast de exporten wordt er ook voedselhulp gegeven voor noodsitua-

ties. Voedselhulp mag volgens het NAJK de landbouw en de voedselvoorziening in het land zelf niet belemmeren en mag niet worden gebruikt om westerse overschotten kwijt te raken. Voedsel voor voedselhulp moet gekocht worden in landen uit dezelfde regio met financiële steun van de westerse landen.

Het NAJK vindt dat derde wereldlanden in staat gesteld moeten worden voorwaarden te scheppen voor de ontwikkeling van de eigen voedselvoorziening. Ze denkt daarbij aan een goede organisatie van de boeren en een gelijke verdeling van de grond en de technische en financiële middelen. Het NAJK heeft zelf contact met melkveeouders in Peru. Met hen wisselt het NAJK informatie uit. Een belangrijk thema is de situatie op de wereldzuivelmarkt. Welke konsekwenties heeft het huidige EG-eksportbeleid voor melkveehoud(st)ers in Nederland en in Peru?

Daarnaast geeft het NAJK ondersteuning aan een zogenaamd roterend fonds. Bij dit fonds kunnen boeren en boerinnen kredieten afsluiten waarmee ze winkels kunnen opzetten voor het verkopen van eerste levensbehoeften. Het fonds is onafhankelijk van de regering en wordt bestuurd door boerenvertegenwoordigers.

nederlands agrarisch jongeren kontakt